

Vladimír Juhás (ed.)

KREŠŤANSTVO A TELESNOSŤ

ABSTRAKTY PRÍSPEVKOV POZVANÝCH ÚČASŤNÍKOV

*Medzinárodná vedecká konferencia
23. november 2018, Košice*

VERBUM

Vladimír Juhás (ed.)

Kresťanstvo a telesnosť

Abstrakty príspevkov pozvaných účastníkov
Medzinárodná vedecká konferencia 23. novembra 2018, Košice

Verbum 2019

Kresťanstvo a telesnosť

Vladimír Juhás (ed.)

Abstrakty príspevkov pozvaných účastníkov

Medzinárodná vedecká konferencia 23. novembra 2018, Košice

Organizátor konferencie:

Katedra systematickej teológie
Teologická fakulta
Katolícka univerzita v Ružomberku

Vedeckí garanti konferencie:

Prof. ThDr. Cyril Hišem, PhD
Doc. Róbert Lapko, ThD., PhD.

Vydavateľstvo:

Verbum – vydavateľstvo KU, Ružomberok 2019
Prvé vydanie
© Editor: doc. Dr. Vladimír Juhás, PhD.
Teologická fakulta Košice, KU v Ružomberku

ISBN 978-80-561-0639-6

ISBN (online) 978-80-561-0640-2

Úvodné slovo

Myšlienkový svet kresťanstva je od svojho vzniku poznačený nezanedbateľnou dominanciou platonizmu, kde milosť stojí nad slobodou, myšlienka nad skúsenosťou, duch nad telom. Táto nevyváženosť spôsobila isté zabudnutie, popretie tela. V kresťanskej spiritualite sa udomácnilo vyjadrenie „duchovný život“. Ten sa vnímal automaticky ako niečo vyššie než je naša každodennosť. Ako keby človek niesol v sebe dva životy – duchovný a telesný. O ten prvý sa musí výsostne starať a ten druhý stačí iba pre-existovať. No v skutočnosti kresťanstvo obe spája v jedno. Práve svoju každodennosť má človek prežiť so zmyslom. Preto nejestvuje „duchovný život“ a ešte nejaký iný. Ale jestvuje len (jeden) život žitý duchovne (zmysluplne).

Kresťanstvo je korporálny štýl života. Akékoľvek duchovné gesto môže človek urobiť iba svojím telom. Tým je vlastne každé gesto je duchovno-telesné. Preto správnejšia otázka ako pýtať sa na „duchovný život“ je: Ako sa svojím telom prejavujem v ľudskom priestore a čase?

Človek je telesný, lebo vďaka telu je, jestvuje. Jeho anima je *incorporata* a jeho corpus je *animatus*. Vďaka telu vstupuje do diania, do dejín. Iba vďaka telu sa skutočne dotýka sveta a svet sa skutočne dotýka jeho. Vďaka telu vstupuje do vzťahov. Vďaka telu môže byť inter-korporálny, a preto inter-osobný. Telo nie je samo pre seba. Je predurčené na spojenie s druhým. Ruky sa môžu dotknúť druhého, nohy môžu smerovať k druhému, oči môžu vidieť druhého, uši môžu počuť druhého (vypočuť). Telo nie je preto samoučelné. Je postavené „pre druhého“. Človek je biologicky a mentálne predurčený na spojenie s druhým. Smeruje k tomu a túži po tom. Je tak biologicky a mentálne nastavený. Hebrejský výraz – *néfeš*, nepredstavuje iba jedno, singulárne, ohraničené telo. Ale je to výraz nutného prepojenia a solidarnosti s druhým telom. Telo je pre hebrejský svet vyjadrenie „života s niekým“, nie osamelého života. Človek nie je ontologicky uzavretý, ale vzťahový.

Práve o takúto rehabilitáciu tela a telesnosti sa pokúsili účastníci medzinárodnej vedeckej konferencii v Košiciach na pôde Teologickej fakulty. Snažili sa objaviť príčiny negovania tela v kresťanstve a dať mu opäť jeho pôvodnú božskú harmóniu, úctu a povýšenie.

Vladimír Juhás

Program konferencie *Kresťanstvo a telesnosť*
Teologická fakulta Košice, 23. november 2018

Prvý blok:

- 8:30 **Cyril HIŠEM**, dekan TF Košice
Otvorenie
- 8:40 **Tomáš PETRÁČEK**, Pedagogická fakulta, Univerzita Hradec Králové
Kresťanstvo a telesnosť
- 9:10 **Viliam Štefan DÓCI OP**, Pontificia Università S. Tommaso D'Aquino, Rím
Telesnosť a Cirkev. K niektorým aspektom ekleziológie Alberta Veľkého a Tomáša Akvinského
- 9:40 **Jan HOJDA**, Pedagogická fakulta, Univerzita Hradec Králové
Jedno tělo s Kristem - christocentrické a trinitární určení člověka jako základ porozumění jeho tělesnosti
- 10:10 *diskusia*
- 10:30 *prestávka*

Druhý blok:

- 10:45 **Richard KUCHARČÍK**, Teologická fakulta KU v Ružomberku
Integrovaná sexualita - inkarnovaná spiritualita
- 11:00 **Gabriela GENČUROVÁ**, Teologická fakulta KU v Ružomberku
Ludské telo ako signum darovania a prijímania – sonda do súčasnej teologickej antropológie
- 11:15 **Juraj FENÍK**, Teologická fakulta KU v Ružomberku
Kristus a korporalita v Jánovom evanjeliu
- 11:30 **Kristína BOSÁKOVÁ**, Filozofická fakulta UPJŠ, Košice
Feuerbach a kritika telesnosti v kresťanstve
- 11:45 **Vladimír JUHÁS**, Teologická fakulta KU v Ružomberku
Fenomenológia tela
- 12:00 *diskusia*
ukončenie konferencie

Křesťanství a tělesnost

Křesťanská antropologie vychází ze skutečnosti, že lidské tělo jako Bohem stvořené je dobré a tedy i lidská sexualita a předávání života těžko mohou být hříšné o sobě. Ostatně tělo jako takové je určeno ke Vzkříšení. Člověk existuje jen jako jednota duše a těla. Nicméně ve spiritualitě a kázání církve se často setkáváme s nedůvěrou a pohrdáním tělesností, především lidskou sexualitou. Na tělo se hledí jako na vězení duše. Rezignace na vlastní sexualitu a potlačování tělesnosti se stane základní známkou vyššího křesťanského života a manželství je ceněno jako lék na chlípnost pro ty, kdo nejsou schopni celibátních forem. V praxi ovšem převládá skutečnost, že křesťanství je primárně náboženství života, starověké a středověké křesťanstvo vykazuje značnou vitalitu. V novověku je katolicismus pod vlivem pietizmu a puritánství. Dobová kázání prozrazují stále hluboký odpor a nedůvěru k lidské sexualitě. Na zlomu padesátých let 20. století se opět začíná objevovat komplexita lidské existence a prožívat tělesnost jako něco pozitivního a cenného.

Klíčové slova: antropologický horizont teologie, teologický horizont antropologie, tělesnost, trinitární sdílení

Doc. PhDr. Tomáš Petráček, Ph.D., Th.D.
Katedra kulturních a náboženských studií
Pedagogická fakulta
Univerzita Hradec Králové
Rokitanského 62
CZ 500 03 Hradec Králové III
e-mail: tomas.petracek@uhk.cz

Tomáš Petráček (1972) je český katolický teolog, kněz a církevní historik. V letech 1990–1992 a 1996–1999 studoval obor historie a etnologie na Filozofické fakultě UK v Praze. V roce 2002 tam obhájil disertační práci a ve stejném roce vstoupil do kněžského semináře. Studium teologie dokončil ve švýcarském Fribourgu, kde v letech 2002–2005 získal licenciát. Dizertační práci z teologie obhájil v roce 2008 v Olomouci, habilitoval se v roce 2012 na pražské Filozofické fakultě. Byl na studijních pobytech v Bonnu, Paříži a Římě.

Je studentským kaplanem v Hradci Králové a členem redakční rady revue *Salve*. Přednáší na Univerzitě Karlově a na Univerzitě Hradec Králové, kde zároveň působí jako vedoucí katedry Kulturních a náboženských studií. V roce 2013 ho biskup Jan Vokál jmenoval postulátorem blahořečení umučeného kněze Josefa Toufara.

Telesnosť a Cirkev

K niektorým aspektom ekleziológie Alberta Veľkého a Tomáša Akvinského

V kontexte diskusie o telesnosti a kresťanstve referát ponúka pohľad na reflexiu dvoch teológov dominikánskej rehole, sv. Alberta Veľkého a sv. Tomáša Akvinského, na tému Cirkvi ako Kristovho mystického tela. V centre pozornosti stojí otázka, akú rolu prisudzovali vonkajšiemu, viditeľnému a inštitucionálnemu rozmeru Cirkvi, ako uvažovali o jej duchovnom princípe a čo chápali pod tým, že niekto je „údom Kristovho mystického tela“ resp. „údom tela Cirkvi“.

Kľúčové slová: corpus Ecclesiae, duchovný princíp, viditeľné štruktúry

Fr. Dr. Viliam Štefan Dóci OP
Istituto Storico Domenicano
Largo Angelicum, 1
I-00184 Roma
vsdoci@gmail.com

Fr. Viliam Štefan Dóci OP absolvoval štúdium filozofie a teológie na Univerzite Komenského. Doktorandské štúdium na Katolíckej teologickej fakulte Univerzity vo Viedni v odbore cirkevné dejiny ukončil roku 2014 obhájením dizertačnej práce na tému *Ein Dominikanerkonvent im Ambiente von Pfarrei, Stadt und Staat. Die Seelsorge der Kaschauer Predigerbrüder im 18. Jahrhundert*. Od roku 2015 je prezidentom Historického inštitútu Rehole kazateľov v Ríme, zodpovedným redaktorom recenzovaného časopisu *Archivum Fratrum Praedicatorum*, bibliografickej ročenky *Dominican History Newsletter*, ako aj vedúcim edícií *Monumenta Ordinis Praedicatorum Historica* a *Dissertationes Historicae*. Okrem toho vyučuje cirkevné dejiny a dejiny teológie na Pápežskej Univerzite sv. Tomáša Akvinského v Ríme.

Jedno tělo s Kristem – christocentrické a trinitární určení člověka jako základ porozumění jeho tělesnosti

Příspěvek se zabývá otázkou, jakým způsobem je vhodné k lidské tělesnosti přistupovat z hlediska systematické teologie. Navrhuje nejprve zohlednit antropologický horizont celé teologie, aby mohl následně vystoupit teologický horizont antropologie. Protože je člověk v první řadě adresátem Božího zjevení (a tato skutečnost podmiňuje všechny ostatní teologické výpovědi), je vhodné nejprve zohlednit, že právě ve své tělesnosti (i když nejen) je člověk osloven Bohem. Ve své tělesnosti je Izrael Bohem zachráněn z otroctví, aby se stal lidem Božím; a ve své tělesnosti je také každý člověk přijat Kristem, aby se stal účastným na jeho synovském vztahu s Otcem. Protože je ve své tělesnosti¹
gratuitně uveden k účasti na trinitární lásce, může následně také porozumět sobě (svému původnímu i konečnému určení) ve světle trojičního sdílení. Jen díky bezpodmínečnému přijetí v Kristu může člověk porozumět stvořitelskému určení vlastní tělesnosti (jako výrazu své personality, esenciální otevřenosti vůči milosti Boží nebo mezilidské vztahovosti ve vzájemnosti muže a ženy atd.). *Soteriologický* přístup k člověku tak umožňuje přístup *teologický* a následně otevírá perspektivu *protologickou* a *eschatologickou*. Tělo se pak stává výrazem toho, že člověk je právě ve své konečnosti někým nekonečně obdarovaným od Boha Otce, někým nekonečně (a přitom plně mezilidsky) přijatým ve vtěleném Synu a někým, kdo je v Duchu svatém uveden do vzájemnosti nekonečné lásky.

Klíčové slova: antropologický horizont teologie, teologický horizont antropologie, tělesnost, trinitární sdílení

Jan Hojda, Th.D.

Katedra kulturních a náboženských studií

Pedagogická fakulta

Univerzita Hradec Králové

Rokitanského 62

CZ 500 03 Hradec Králové III

e-mail: jan.hojda@uhk.cz

Jan Hojda (1974) působí na Katedře kulturních a náboženských studií Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové a v Diecézním teologickém institutu Biskupství královéhradeckého. Pole jeho odborného zájmu tvoří zejména teologická interpretace literatury a vybraná témata teologické antropologie. Podílí se na činnosti české redakce Mezinárodní katolické revue *Communio*. Spolu s manželkou Barborou a dětmi žije v Hořiněvsi ve východních Čechách, je jáhnem královéhradecké diecéze.

Integrovaná sexualita – inkarnovaná spiritualita

Pri aktuálnych medializovaných kauzách súvisiacich so zlyhaniami osôb žijúcich v panenstve v oblasti sexuality sa logicky natíska otázka, čo je toho dôvodom. V našom článku kladieme do pozornosti hypotézu dezintegrovannej sexuality. To, čo nie je integrované, stáva sa totiž príčinou dezintegrácie. Za nesprávnymi stratégiami prístupu k ľudskej sexualite stoja často jej fragmentované interpretácie, ktorých dôsledkom sú rôzne problémy plynúce z dezintegrácie sexuality v panenstve. Medzi nimi dominuje aj problém dezintegrovannej sexuality. Spiritualitu však nemožno žiť bez tela a mimo tela. Preto správna integrácia sexuality v stave panestva je nevyhnutnou podmienkou úplného sebadarovania osoby Kristovi.

Kľúčové slová: sexualita, spiritualita, integrácia, dezintegrácia, panenstvo.

Mgr. Bc. Richard Kucharčík, M.A. PhD.

Katedra spoločenských vied

Teologická fakulta KU v Ružomberku

Hlavná 89

041 21 Košice

richard.kucharcik@ku.sk

Richard Kucharčík (1983) študoval sociálnu prácu na Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre (Mgr., 2006), odbor Náuka o rodine na Teologickej fakulte Trnavskej univerzity v Bratislave (Bc., 2008) a štúdiá o manželstve a rodine na Pontifikálnom teologickom inštitúte Jána Pavla II. v Ríme (M.A., 2010). Doktorát v odbore sociálna práca obhájil na Katolíckej univerzite v Ružomberku na tému *Natura et cultura matrimonii* (PhD., 2012).

Je odborným asistentom na Teologickej fakulte Katolíckej univerzity v Ružomberku, kde vyučuje študentov odboru Náuka o rodine. Je pedagógom programu Diplom v rodinnej pastorácii, ktorý na Slovensku zabezpečuje Pontifikálny teologický inštitút Jána Pavla II. z Ríma a programu Master v teológii manželstva a rodiny na Teologickej fakulte KU v Ružomberku. Publikoval monografie: *Príprava na manželstvo a jej vzťah k stabilite manželstva* (2014) a *Kríza manželstva v kultúrnom kontexte sexuálnej revolúcie* (2016) a zahraničnú monografiu *Natura e cultura* (2016). S manželkou Máriou je otcom troch detí.

Telo ako signum prijímania a darovanie

Sonda do súčasnej teologickej antropológie

Teologické interpretácie ľudského tela a odôvodňovania zmyslu ľudskej telesnosti sa vyznačujú aj v súčasnosti veľkou rozmanitosťou. Tento príspevok poukazuje na významný prínos tejto pestrosti pre teologickú antropológiu. Podrobne analyzuje interpretácie troch významných teológov. Predstavuje zmysel ľudského tela a telesnosti fenomenologickým jazykom novovekej ontológie slobody a symbolu v poňatí Gisberta Greshake. Epistemologicko-transcendentálnym jazykom ozrejmuje podstatu ľudskej telesnosti v podaní Karla Rahnera a napokon interpretácie Claude Tresmontanta objasňujú biblickým jazykom komplexnosť človeka pomocou konfrontácie jednoty tela a ducha s dualizmom. Prostredníctvom týchto troch interpretácií dospieva k záverom, že všetky predkladané názory o telesnosti človeka sa zhodnú na tom, že človek sa telom a v tele dáva druhej bytosti celý vo svojej podstate a takto ho, vo svojej bytostnej celistvosti, aj druhý človek prijíma.

Kľúčové slová: telo, sloboda, poznanie, stvorenie, jednota

PaedDr. ThLic. Gabriela Genčúrová, PhD.

Katedra spoločenských vied

Teologická fakulta KU v Ružomberku

Hlavná 89

041 21 Košice

gencurgabriela@gmail.com

gabriela.gencurova@ku.sk

Gabriela Genčúrová (1976) absolvovala štúdium učiteľstva dejepisu, občianskej náuky, náboženskej výchovy a etiky na Katolíckej univerzite v Ružomberku. Na tej istej univerzite obhájila aj svoju dizertačnú prácu *Aplikácia teórie temporalít F. Braudela do interaktívneho vyučovania náboženskej výchovy* (PhD. 2015). Od roku 2013 prednáša predmetovú didaktiku na Teologickej fakulte Katolíckej univerzity. Je vydatá a má štyri deti.

Kristus a korporalita v Jánovom evanjeliu

Veta „a Slovo sa telom stalo“ je jednou z kľúčových výpovedí prológu Jánovho evanjelia. Poukazuje na skutočnosť inkarnácie, do ktorej sa Boží syn ponoril pri príchode na svet. Pri narodení sa stal telesným, viditeľným, materiálnym a smrteľným. Jánovo evanjelium sa opakovane vracia k téme Ježišovej telesnosti: zmieňuje sa o častiach jeho tela, vyjadruje jeho emócie a fyzické pózy. Ježiš v Jánovi neustále vystupuje ako telesná bytosť. Partikulárnymi spôsobmi Ján používa motívy telesnosti pri formulovaní svojej správy o Ježišovom ukrižovaní a vzkriesení, napr. pri opise Ježišovej pózy pri smrti alebo pri zjaveniach po vzkriesení. Celkovo platí, že Ján pripisuje Ježišovej telesnosti mimoriadny význam.

Kľúčové slová: Jánovo evanjelium, inkarnácia, telesnosť, telo, ukrižovanie, vzkriesenie

Dr. Juraj Feník, STD
Katedra systematickej teológie
Teologická fakulta KU v Ružomberku
Hlavná 89
041 21 Košice
juraj.fenik@ku.sk

Juraj Feník (1976) absolvoval postgraduálne štúdium biblickej exegézy a teológie na The Catholic University of America (Washington, DC). Svoju dizertačnú prácu k Listu Efezanom obhájil v roku 2008. Od roku 2008 prednáša Nový zákon na Teologickej fakulte Katolíckej univerzity. Venuje sa Pavlovým listom a Lukášovmu a Jánovmu evanjeliu.

Feuerbach a kritika telesnosti v kresťanstve

Telo sa v kresťanstve stalo takpovediac anomáliou a ako s anomáliou sa s ním aj zaobchádzalo. Všetko, čo sa týkalo len tela (napr. telesná láska bez zámeru splodenia potomstva) bolo ignorované, považované za nebezpečné, bolo určené na elimináciu. Za praktickým dôsledok takéhoto chápania telesnosti považujú mnohí povinný celibát a úplnú absenciu žien v kňazskom stave a v rozhodovacích štruktúrach rímsko-katolíckej cirkvi spolu s rozšírením homosexuálnej kultúry medzi rímsko-katolíckymi kňazmi. Kresťanstvo by malo túto anomáliu predefinovať, malo by dôjsť k prekresleniu klasifikačných hraníc, aby telesnosť mohla byť zahrnutá do jestvujúceho systému. Pokúša sa o to už Ludwig Feuerbach, ktorý chce zastaviť proces neustáleho abstrahovania v západnom myslení a urobiť krok smerom ku skutočnej podstate človeka, ktorá bude zahŕňať aj telesnosť. Nazdáva sa, že nie človek je v kresťanstve *imago dei*, ale naopak kresťanský Boh je odtelesneným obrazom človeka.

Kľúčové slová: telo, imago dei, odtelesnenie človeka, kresťanstvo

PhDr. Kristína Bosáková PhD.
Katedra filozofie a dejín filozofie
Filozofická fakulta UPJŠ
Moyzesova 9
041 21 Košice
kbosakova@yahoo.com

Kristína Bosáková (1980) absolvovala štúdium filozofie, nemeckého a španielskeho jazyka na Prešovskej Univerzite v Prešove (Mgr., 2004, 2005). Svoju dizertačnú prácu *Gadamer a grécka filozofia* obhájila na Univerzite Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Od roku 2010 učí Filozofickú antropológiu a Filozofickú hermeneutiku na Katedre filozofie a dejín filozofie na Filozofickej fakulte Univerzity Pavla Jozefa Šafárika. Je členkou Die Internationale Gesellschaft der Feuerbachforscher (Societas Ad Studia De Hominis Condicione Colenda) a spolupracovníčkou Arbeitsstelle Internationale Feuerbachforschung am Institut für Erziehungswissenschaft na Westfälische Wilhelms Universität v nemeckom Münsteri.

Fenomenológia tela

Telo je vo svojej nudite mystérium, rítus, divadlo, maschera. Je nám blízke a zároveň vzdialené. Nikdy ho nemôžeme úplne pochopiť, dosiahnuť. *Mám telo*, ale rovnako platí, že *telo má mňa*. Ovládam ho, ale zároveň ono ovláda mňa. Raz je sluha, inokedy pán.

Telo nesie v sebe dvojznačnosť: rozdeľuje aj spája, obmedzuje a zároveň dáva možnosť (v mnohom nás obmedzuje – mnohé nám umožňuje); naše telo je prítomnosť, ale aj neprítomnosť; ľudské telo je komunikácia, ale aj izolácia; ľudské telo prijíma, ale zároveň sa konzumuje (daruje); ľudské telo je život i smrť. Naše telo je snúbením a zároveň protirečením *idey a skutočnosti*. Naše telo sprítomňuje slobodu a pravdu a zároveň ich limituje. V našom tele sloboda a pravda vyznievajú najkrajšie i najbolestnejšie zároveň.

Kľúčové slová: telo, komunikácia, izolácia, subjekt, komplexnosť

doc. Dr. Vladimír Juhás, PhD.
Katedra systematickej teológie
Teologická fakulta KU v Ružomberku
Hlavná 89
041 21 Košice
vladojuhas@gmail.com

Vladimír Juhás (1974) absolvoval štúdium filozofie a teológie na Univerzite Komenského (Mgr., 1998). Svoju dizertačnú prácu *Kirche in der Zwischenzeit. Geschichtlich-eschatologische Dimension der ekklesiologie* obhájil na Pontificia Universitas Gregoriana v Ríme (PhD., 2008). V roku 2014 sa habilitoval na TF KU v Ružomberku na tému *Symbióza teológie a umenie v diele Alexa Stocka*. Od roku 2008 prednáša dogmatiku na Teologickej fakulte Katolíckej univerzity a je redaktorom recenzovaného časopisu *Verba Theologica*.

Kresťanstvo a telesnosť

Vladimír Juhás (ed.)

Abstrakty príspevkov pozvaných účastníkov

Medzinárodná vedecká konferencia 23. novembra 2018, Košice

Vydavateľstvo:

Verbum – vydavateľstvo KU, Ružomberok 2019

Katolícka univerzita v Ružomberku

Hrabovská cesta 5512/1A

034 01 Ružomberok; Slovakia

IČO 37 801 279

Prvé vydanie, náklad 100 ks

Rozsah 13 strán, 0,53 AH

Obrázok na obálke: Auguste Rodin, *The eternal Idol*, Rodin Museum

Jazyková úprava: Mgr. Martina Miženková

Grafická úprava: PaedDr. ThLic. Gabriela Genčúrová, PhD.

Tlač: Tlačiareň a vydavateľstvo SLZA, spol. s.r.o. Poprad

ISBN 978-80-561-0639-6

ISBN (online) 978-80-561-0640-2